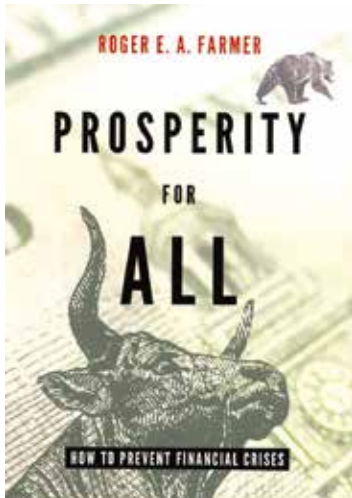


LUKUVIHJE

ROGER E.A. FARMER:
Prosperity for All: How to Prevent
Financial Crises. New York: Oxford
University Press, 2016, 277 s.

HEIKKI TAIMIO
Erikoistutkija
PALKANSAAJIEN TUTKIMUSLAITOS
heikki.taimio@labour.fi



UUSI VERSIO PALEOKEYNESILÄISYYDESTÄ

Roger Farmer on taloustieteen professori Kalifornian yliopiston Los Angelesin kampuksella, josta hän palasi hiljattain vierailemaan kotimaassaan Englannissa sekä Warwickin yliopistoon että National Institute for Economic Research-tutkimuslaitokseen. Hänellä on vaikuttava ansioluettelo noin 35 vuoden ajalta. Kirja kokoaa hänen tutkimuksensa muotoon, joka edellyttää vain perustietoja taloustieteestä, käytännössä parin vuoden yliopisto-opinnot. Yhden luvun liite sisältää pelkistetyn version Farmerin (DSGE-)mallista, mutta sitäkin ei voida havainnollistaa millään simppeillä kuviolla.

Kuvitelkaamme jokin sokki – talouteen iskevä häiriö, joka aiheuttaa taantumaa. Työttömyys kasvaa. Yritykset eivät investoi, koska ne eivät voi luottaa siihen, että uuden tuotantokapasiteetin avulla valmistetut hyödykkeet menevät tulevaisuudessa kaupaksi. Työttömät eivät kuluta entisellä tasolla, koska he eivät voi täydentää supistuneita tulojaan velalla. Markkinoita kaukana tulevaisuudessa tuotettaville hyödykkeille ei ole senkään

takia, että osa tulevista kuluttajista ei ole vielä edes syntynyt. Tuotanto ja työllisyys jäävät vajaiksi, koska kysyntää ei ole tarpeeksi. Kysyntää ei ole tarpeeksi, koska tuotannosta saatavat tulot eivät riitä. Valitsee työttömyystasapaino.

Harvassa ovat ne kuvaukset, jotka äskeistä syvällisemmin luonnehtisivat sitä, mikä kapitalistisessa markkinataloudessa voi mennä pieleen. Farmerin kirja on muunnelma tästä teemasta, toki paljon monivivahteisempi – ja hyvin kunnianhimoinen. Hän ei väitä enempää eikä vähempää kuin mullistavansa koko makrotaloustieteen.

Farmer on kutsunut itseään ”uuspaleokeynesiläiseksi”, koska hän on kehittänyt Keynesin alkuperäiselle makroteorialle mikrotaloustieteelliset perusteet. Paleokeynesiläiset ottavat Keynesin näkemykset yhä vakavasti, erityisesti työttömyystasapainon, jossa ei ole mitään voimaa, joka veisi taloutta kohti täystyöllisyyttä. Näinä pitkittyvän hitaan kasvun ja työttömyyden aikoina tämä tuntuu kiinnostavalta, mutta tuskin monikaan Farmerin tavoin ottaa työttömyystasapainon kirjaimellisesti. Keyneskin puhui vähemmän ehdottomalla tavalla korosta, joka voi jummittua ”vuosikymmeniksi” tasolle, jolla ei vallitse täystyöllisyys.

Farmer sanoutuu irti nykypäivän uusista klassikoista ja uusista keynesiläisistä. Uudet klassikot eivät kelpaa ennen muuta siksi, ettei heidän malleissaan ole tahatonta työttömyyttä, vain ”yhtäkkisiä laiskuuskohtauksia”. Uusien keynesiläisten pahin virhe puolestaan on olettaa luonnollinen työttömyysaste, jolle talous aina sokin jälkeen palaa melko nopeasti. Farmerilla on rajaton määrä (jatkumo) mahdollisia työttömyystasapainoja, jotka riippuvat taloudenpitäjien tulevaisuutta koskevista uskomuksista – Keynesin ”eläimellisistä vaistoista”. Nämä puolestaan riippuvat menneistä ja nykyisistä havaittavista muuttujista sekä luottamuksesta tulevaisuuteen.

Uskomukset eivät Farmerin mukaan voi olla mielivaltaisia tai ristiriitaisia. Ne ovat ”itsensä toteuttavaa profetiaa” siinä mielessä, että ne osoittautuvat oikeiksi, ellei talouteen tule uusia sokkeja eikä julkisen valta puutu peliin. Talouspoliittinen suositus on erikoinen: julkisen vallan pitää perustaa riippumaton elin, joka käy kauppaa pörssiosakkeilla. Sen tulee ostaa ja siis tukea kursseja, jos työttömyys kasvaa – ja päinvastoin jos työttömyys painuu liian alhaiseksi. Enpä usko tämän ehdotuksen suosioon.

Farmer on saanut kommentteja lukuisilta eturivin ekonomisteilta, joten osoittaa hänen itsepintaisuuttaan, että hän pitää kiinni monista kyseenalaisista näkemyksistä. Pörssikauppaus suositus perustuu käsitykseen, että kulutus kysyntä riippuu vain varallisuudesta eikä tuloista, mikä ei kestä lähempää tarkastelua. Kirjoittaja todistelee, että lamat johtuvat pörssiromahduksista. Ajallinen järjestys on joskus ollutkin, mutta mikä on aiheuttanut pörssiromahdukset? Ja entä esimerkiksi öljykriisi? Keynes suositteli finanssipoliittista elvytystä, mutta Farmer vastustaa sitä sillä klassisella perusteella, että se johtaisi yksityisen kysynnän syrjäytymiseen korkotason noustessa. Tosin nykyisessä nollakorkotilanteessa Farmerin mielestä paras vaihtoehto olisi helikopteriraha lähettämällä kansalaisille käteistä.

Kirjassa, joka käsittelee työttömyyttä, on yllättävän vähän työmarkkina-analyysejä. Farmer lähestyy työmarkkinointa etsintäteoreettisesti: työttömyyden poistumista edistävä hintamekanismi on vajavainen, mutta on iso puute, ettei hän käsittele lainkaan työttömyyden hystereesiä, työkyvyn ja -taitojen rapautumista. Sellainen pitkäaikaistyöttömyys on keskeinen osa työmarkkinoiden toimintaa pitkällä aikavälillä. Niin ikään kummallinen on hänen kantansa, ettei työttömyysasteen ja (palkka)inflaation välistä yhteyttä kuvaavaa Phillipsin käyrää enää löydy datasta.